

نگاهی به اقتصاد

سردبیر

روند رو به رشد اقتصاد کشور که از سه ماهه چهارم سال ۱۳۹۴ شروع شده، خوشبختانه در تمامی فصول سال ۱۳۹۵ با عملکرد قابل ملاحظه‌ای تداوم یافت؛ به طوری که براساس ارقام مقدماتی، در سال ۱۳۹۵ تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ از رشد ۱۲/۵ درصدی برخوردار شد؛ این در شرایطی است که عملکرد تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۱۳۹۴ با کاهش ۱/۶ درصدی مواجه بود. مروری بر عملکرد رشد اقتصادی محقق شده در سال ۱۳۹۵ بر حسب بخش‌های مختلف اقتصادی نشان می‌دهد، در این سال ارزش افزوده فعالیت‌های "نفت"، "صنعت"، "بازرگانی، رستوران و هتلداری" و "حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات" به ترتیب با سهمی برابر ۹/۸، ۰/۸، ۰/۷ و ۰/۷ واحد درصد از رشد تولید ناخالص داخلی، نقش مؤثری در تحقق رشد اقتصادی این سال داشته‌اند. هر چند سهم اصلی رشد اقتصادی محقق شده به رشد قابل ملاحظه ارزش افزوده بخش نفت در نتیجه رفع محدودیت‌ها و افزایش تولید و صادرات نفت خام، فرآورده‌های پالایشگاهی، میعانات و مایعات گازی و نیز افزایش تولید و صادرات گاز طبیعی متکی است، با این حال، در بخش غیرنفتی اقتصاد نیز در این سال تحرک مناسبی مشاهده می‌شود؛ به گونه‌ای که روند رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰) در تمام فصول سال ۱۳۹۵ رو به افزایش بوده است. رشد اقتصادی بدون نفت از ۱/۸- درصد در فصل نخست سال ۱۳۹۵ به ترتیب به ۳/۹، ۵/۴ و ۵/۶ درصد در فصول دوم تا چهارم این سال افزایش یافته و در مجموع، رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت در سال ۱۳۹۵ به ۳/۳ درصد رسیده است. همچنین، ارزش افزوده بخش صنعت نیز در این سال نسبت به سال پیشین از افزایش ۶/۹ درصدی

برخوردار شده که در مقایسه با عملکرد سال پیشین (۴/۶- درصد) حاکی از بهبود قابل توجه وضعیت فعالیت‌های صنعتی در سال ۱۳۹۵ است.

تحولات شاخص‌های بخش حقیقی اقتصاد در سال ۱۳۹۵ نیز بهبود عملکرد بخش‌هایی همچون صنعت، معدن، کشاورزی و خدمات را نشان می‌دهد؛ از جمله در بخش صنعت، شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی با در اختیار داشتن سهمی در حدود ۷۰ درصد از ارزش افزوده بخش صنعت، در این سال از رشد ۷/۹ درصدی نسبت به سال پیشین برخوردار بود. گفتنی است که از مجموع ۲۴ رشته فعالیت صنعتی در سال ۱۳۹۵، ۱۶ رشته فعالیت (با ضریب اهمیت ۸۳/۷ درصد)، با رشد مثبت همراه بوده است. بیشترین سهم ایجاد شده در رشد این شاخص به ترتیب مربوط به فعالیت‌های صنایع تولید "وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر"، "مواد و محصولات شیمیایی" و "مواد غذایی" در این سال است. در بخش کشاورزی نیز بر اساس برآوردهای وزارت جهاد کشاورزی از عملکرد تولید در سال ۱۳۹۵، تولید محصولات زراعی، باغی و دامی در این سال نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب ۷/۳، ۶/۰ و ۴/۶ درصد افزایش داشته است. در این میان، ارزش افزوده بخش ساختمان بیشتر متأثر از رکود حاکم بر وضعیت ساخت و ساز بخش خصوصی در بخش مسکن همچنان با کاهش عملکرد در این سال مواجه بوده است که البته با توجه به اقدام‌های مناسب نظام بانکی و گشایش‌های مالی انجام شده در این بخش به‌منظور تقویت قدرت خرید خانوار و نیز رشد عملکرد صدور پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کل مناطق شهری به عنوان یک شاخص پیش‌نگر از فعالیت‌های ساختمانی در سال ۱۳۹۵، بهبود سرمایه‌گذاری و ارزش افزوده بخش ساختمان در سال ۱۳۹۶ دور از انتظار نخواهد بود.

در سال ۱۳۹۵ علاوه بر توفیقات به دست‌آمده در زمینه بهبود قابل ملاحظه رشد اقتصادی، شاهد دستاورد نرخ تورم تک رقمی (برابر ۹/۰ درصد) نیز بودیم؛ به طوری که تک رقمی شدن نرخ تورم در پایه سال پس از گذشت ۲۶ سال، دستاورد مهم و مطلوبی به شمار می‌رود. با این وجود، دو رقمی شدن مجدد نرخ تورم نقطه به نقطه از بهمن ماه سال ۱۳۹۵، حاکی از لزوم استمرار و تقویت سیاست‌های انضباط‌گرایانه مالی و پولی به‌منظور تداوم پایداری نرخ تورم در سطحی تک رقمی برای سال جاری است. از سوی دیگر، در شرایطی که میزان تولید و صادرات نفت خام تقریباً به سطح عملکرد پیش از تحریم‌ها

بازگشته است، استمرار رشد بالای ارزش افزوده بخش نفت در سال ۱۳۹۶ تکرارپذیر نبوده، بنابراین در این شرایط، تداوم رشد اقتصادی مستلزم بهبود عملکرد بخش‌های دیگر اقتصادی یا به عبارتی اقتصاد غیرنفتی کشور است. از این رو با توجه به نامگذاری سال جاری (۱۳۹۶) توسط مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال، بهره‌گیری دقیق از منابع مالی موجود و اختصاص آن به فعالیت‌های با حداکثر بازدهی و اشتغال‌آفرینی پایدار بیش از پیش اهمیت دارد.

تجزیه و تحلیل سیاست‌های اقتصادی

همان‌طور که عنوان شد، بخش عمده‌ای از رشد بالای اقتصادی محقق شده در سال ۱۳۹۵ متأثر از افزایش تولید و صادرات نفت، در نتیجه گشایش‌های ناشی از اجرای برجام بوده و بالتبع، پس از استفاده از ظرفیت‌های جاری تولید نفت، اثر فزاینده این بخش بر رشد اقتصادی در سال ۱۳۹۶ محدود خواهد بود. از این رو تداوم رشد اقتصادی نیازمند تقویت و بهبود فعالیت بخش‌های غیرنفتی است که به منظور دستیابی به این مهم می‌بایست علاوه بر راهکارهای تأمین مالی تولید، رفع موانع و مشکلات ساختاری موجود در بخش حقیقی اقتصاد در چارچوب اقدام‌هایی همچون تسهیل شرایط سرمایه‌گذاری، اصلاح تعرفه‌ها و ضرایب مالیاتی، مبارزه جدی با قاچاق کالا، اصلاح قوانین و مقررات بازار کار و تقویت رقابت‌پذیری صنایع کشور مدنظر قرار گیرد. البته، با توجه به تنگنای اعتباری به‌وجود آمده در شبکه بانکی، رفع مشکلات موجود در حوزه تأمین مالی فعالیت‌های تولیدی نیز به عنوان یکی از اولویت‌های اساسی در این زمینه مطرح بوده و امید می‌رود اصلاح نظام تأمین مالی با قدرت و شتاب بیشتری پیگیری و اجرا شود. با این حال، خاطر نشان می‌شود تجربه اقتصاد ایران از عملکرد رشد متغیرهای کلان "نقدینگی"، "شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی" و "تولید ناخالص داخلی" در دهه‌های اخیر به خوبی نمایانگر آن است که پیگیری اهداف تحرک تولید در کشور صرفاً از طریق ابزارهای پولی و بدون توجه به ریشه‌های اصلی مشکلات بنگاه‌های تولیدی، نه تنها منتهی به تحقق اهداف اولیه این‌گونه طرح‌ها نمی‌شود، بلکه بعضاً به دلیل آثار و تبعات پولی، زمینه‌ساز افزایش سطح عمومی قیمت‌ها در دوره‌های آتی شده و سرانجام به ناپایداری رشد اقتصادی منجر می‌شود. بنابراین، اتکای صرف به ابزارهای تأمین مالی راه‌حلی جامع و راهگشا در رفع تمامی موانع و مشکلات

پیش‌روی تولید داخلی نبوده و لازم است رفع مشکلات ساختاری تولید به طور جدی مدنظر متولیان امر قرار گیرد.

به‌رغم توفیقات به دست‌آمده در زمینه کنترل تورم و دستیابی به نرخ تورم ۹/۰ درصدی در سال ۱۳۹۵، افزایش نرخ تورم نقطه به نقطه به سطح دو رقمی از بهمن‌ماه سال ۱۳۹۵ نشان‌دهنده لزوم و اهمیت استمرار و صیانت از این دستاورد مهم است. در چنین شرایطی، تقویت انضباط پولی و کنترل رشد نقدینگی از اهمیت بالایی برای حفظ دستاوردهای به‌دست‌آمده در زمینه کنترل نرخ تورم برخوردار بوده که باید مورد توجه سیاستگذاران قرار گیرد. با توجه به اثرپذیری نرخ ارز از تحولات نقدینگی، کنترل رشد نقدینگی از حیث حفظ ثبات بازار ارز و تضعیف انتظارات تورمی و به‌طور کلی، ایجاد سازگاری میان سیاست‌های پولی و ارزی نیز اهمیت فراوانی دارد.

در حوزه سیاست‌های اعتباری، رویکرد غالب نظام بانکی بر تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی با هدف بهره‌برداری از ظرفیت‌های خالی اقتصاد و نیز حمایت از واحدهای کوچک و متوسط متمرکز بوده که با توجه به شرایط کلی بخش واقعی اقتصاد، لازم است این رویکرد در آینده نیز ادامه یابد. سهم سرمایه در گردش از تسهیلات اعطایی شبکه بانکی در سال ۱۳۹۵ به ۶۴/۰ درصد رسیده است. این رویکرد در بخش صنعت و معدن با قوت بیشتری پیگیری شده و سهم یادشده از تسهیلات پرداختی به این بخش برابر ۸۲/۳ بوده است؛ ضمن آن که در این سال نظام بانکی در قالب تأمین مالی طرح خرید تضمینی گندم نیز حمایت‌های مؤثری را از بخش کشاورزی به عمل آورد. همچنین، پس از ابلاغ "دستورالعمل تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط" از سوی بانک مرکزی در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۵ و تشکیل کارگروه‌های استانی، سامانه ثبت‌نام واحدهای تولیدی متقاضی دریافت تسهیلات با هدف شناسایی و گزینش واحدهای تولیدی متقاضی دریافت تسهیلات راه‌اندازی شد که از عملکرد مناسبی در خصوص تأمین مالی این واحدها برخوردار بوده است. تمرکز بر تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و نیز حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط نقش مؤثری در بهبود عملکرد فعالیت‌های تولیدی و صنعتی در سال ۱۳۹۵ داشته است. اجرای سیاست حمایت نظام بانکی از تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط در سال ۱۳۹۶ نیز تداوم یافته و مقرر شده است مبلغ ۳۰۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات

برای تأمین سرمایه در گردش، تکمیل طرح‌های با پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد و بازسازی و نوسازی واحدهایی که از توجیه فنی، مالی و اقتصادی لازم برخوردارند، اختصاص یابد.

در حوزه سیاست‌های ارزی، بانک مرکزی بر حفظ ثبات بازار در چارچوب تحولات متغیرهای بنیادین تعیین‌کننده نرخ ارز متمرکز بوده است. البته، به‌رغم ثبات مناسب بازار ارز در هشت‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵، در آذر و دی‌ماه این سال به دنبال عواملی نظیر تقویت دلار در مقابل ارزهای دیگر، افزایش تقاضای ارز مسافری، پویایی‌های عرضه ارز از سوی صادرکنندگان، انتظارات شکل گرفته در خصوص نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا و نیز بروز برخی فعالیت‌های سفته‌بازی، نرخ دلار در بازار آزاد افزایش یافت؛ ولی به دلیل ماهیت روانی نوسانات یادشده، روند اصلاحی نرخ ارز از اوایل دی‌ماه سال ۱۳۹۵ آغاز شد و نرخ ارز تا پایان سال در یک روند نزولی نوسانات محدودی را تجربه کرد. در مجموع، متوسط نرخ دلار و یورو در بازار آزاد در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال پیشین به ترتیب از رشدی برابر ۵/۶ و ۵/۷ درصد برخوردار بود که حاکی از ثبات نسبی بازار ارز در این سال است.

تحولات بخش اسمی اقتصاد

الف) وضعیت متغیرهای حوزه پولی و اعتباری

حجم نقدینگی در پایان سال ۱۳۹۵ به ۱۲۵۳۳/۹ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به پایان سال پیشین به میزان ۲۳/۲ درصد رشد (برابر ۲۳۶۱/۱ هزار میلیارد ریال) داشت. این میزان رشد نقدینگی در مقایسه با رشد دوره مشابه سال ۱۳۹۴ (۳۰/۰ درصد)، برابر ۶/۸ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

پایه پولی در پایان سال ۱۳۹۵ با رشدی برابر ۱۷/۳ درصد نسبت به پایان سال ۱۳۹۴ (۲۶۴/۷ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۱۷۹۸/۳ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد دوره مشابه در سال ۱۳۹۴ (۱۶/۹ درصد)، ۰/۴ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها با ۱۹/۲ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۴ (۱۶۰/۶ هزار میلیارد ریال افزایش) و سهمی فزاینده برابر ۱۰/۵ واحد درصد، مهم‌ترین عامل فزاینده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۵ بوده است. خالص سایر ارقام بانک مرکزی نیز با سهمی فزاینده برابر ۶/۳ واحد درصد در رشد پایه پولی، دیگر عامل فزاینده پایه

پولی در دوره مورد بررسی بوده است. افزون بر این، خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی با ۱۱/۲ درصد افزایش (۲۰/۴ هزار میلیارد ریال) و سهمی فزاینده برابر ۱/۳ واحد درصد در رشد پایه پولی، از عوامل دیگر فزاینده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۵ بوده است. در مقابل، خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با ۰/۶ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۴ و با سهمی کاهنده برابر ۰/۸ واحد درصد، تنها عامل کاهنده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۵ بوده است.

در پایان سال ۱۳۹۵، ضریب فزاینده نقدینگی به ۶/۹۷۰ رسید. بدین ترتیب، ضریب فزاینده نقدینگی نسبت به پایان سال ۱۳۹۴، ۵/۱ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد دوره مشابه سال ۱۳۹۴ (۱۱/۲ درصد)، ۶/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

ب) تحولات بخش خارجی اقتصاد

بر اساس برآوردهای مقدماتی، در سال ۱۳۹۵ مازاد حساب جاری تراز پرداخت‌ها با افزایش ۸۱/۸ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۴، به ۱۶/۴ میلیارد دلار رسید. افزایش قابل توجه مازاد حساب جاری در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴، عمدتاً ناشی از رشد ارزش صادرات نفتی (افزایش حدود ۶۶/۱ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۴) به دلیل افزایش هم‌زمان حجم صادرات و افزایش قیمت نفت بود. در سال ۱۳۹۵، ارزش فوب صادرات کالا با ۳۰/۰ درصد افزایش در مقایسه با سال ۱۳۹۴ به ۸۴/۰ میلیارد دلار و ارزش فوب واردات کالا با ۲۰/۴ درصد افزایش^۱ به رقم ۶۳/۱ میلیارد دلار رسید. مجموع تعهدات خارجی کشور در پایان سال ۱۳۹۵ به رقم ۳۱/۶ میلیارد دلار رسید که ۶۵/۶ درصد (۲۰/۷ میلیارد دلار) آن را تعهدات بالقوه و ۳۴/۴ درصد (۱۰/۹ میلیارد دلار) آن را تعهدات بالفعل (بدهی‌ها) تشکیل می‌داد. سهم بدهی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت از کل بدهی‌های خارجی (تعهدات بالفعل) در مقطع زمانی یادشده به ترتیب برابر ۵۲/۴ و ۴۷/۶ درصد بود.

۱. افزایش یادشده با لحاظ افزایش تعدیلات پوششی در سال ۱۳۹۵ است. با در نظر گرفتن تعدیلات مشابه در سال ۱۳۹۴، این افزایش در حدود ۹/۳ درصد خواهد بود.

پ) تحولات بودجه عمومی دولت

تصویر عملکرد بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۹۵ حاکی از آن است که منابع و مصارف بودجه دولت به حدود ۲۸۳۰/۱ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به سال پیشین، ۴۰/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. درآمدهای عمومی دولت در سال ۱۳۹۵ مبلغ ۱۴۵۹/۹ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال پیشین، ۲۹/۹ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه، ۹۲/۸ درصد تحقق داشت. سهم درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها از کل درآمدهای عمومی دولت در این سال به ترتیب ۶۹/۵ و ۳۰/۵ درصد بود. همچنین در این دوره، منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به ۷۴۲/۸ هزار میلیارد ریال رسید و ۲۶/۲ درصد از منابع عمومی دولت را تشکیل داد. تفکیک منابع بودجه عمومی دولت برحسب اقلام ناشی از نفت و غیرنفت نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۵، سهم منابع ناشی از نفت از کل منابع بودجه عمومی حدود ۲۶/۳ درصد بود که در مقایسه با رقم سال پیشین (۳۳/۷ درصد) به میزان ۷/۴ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری) در سال ۱۳۹۵ به ۲۰۷۰/۲ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم مصوب، ۹۶/۸ درصد تحقق و نسبت به سال پیشین، ۲۰/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. پرداخت بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) با ۵۴/۸ درصد افزایش نسبت به سال پیشین به ۴۲۱/۰ هزار میلیارد ریال رسید و در مقایسه با رقم مصوب سال، ۷۳/۲ درصد تحقق داشت.

در سال ۱۳۹۵، با توجه به رقم عملکرد درآمدها و پرداخت‌های هزینه‌ای، تراز عملیاتی دولت با ۶۱۰/۳ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که نسبت به سال پیشین، ۲/۹ درصد افزایش داشت. همچنین، خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای با ۳۲۱/۸ هزار میلیارد ریال مازاد روبه‌رو شد؛ بنابراین در مجموع، تراز عملیاتی و سرمایه‌ای بودجه عمومی دولت (کسری بودجه) در سال ۱۳۹۵ با ۲۸۸/۵ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد.

ت تحولات بازار دارایی‌ها

در سال ۱۳۹۵، بازار ارز از ثبات نسبی برخوردار بود. متوسط نرخ اسمی دلار در این سال در بازار آزاد برابر ۳۶۴۴۰ ریال بود که نسبت به سال ۱۳۹۴، ۵/۶ درصد رشد داشت. همچنین، هر دلار آمریکا در سال ۱۳۹۵ در بازار بین بانکی با نرخ متوسط ۳۱۳۸۹ ریال در اختیار متقاضیان قرار گرفت که در مقایسه با عملکرد سال پیشین حدود ۶/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۵، شکاف نسبی نرخ دلار در بازار آزاد از بازار رسمی با ۰/۵ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۴، به ۱۶/۱ درصد رسید.

رویکرد کلی بانک مرکزی در حوزه مدیریت بازار ارز در سال ۱۳۹۵، بر حفظ آرامش و ثبات بازار ارز با استفاده از تمامی ظرفیت‌های موجود در جهت حمایت از تولید ملی و بهبود فضای کسب و کار متمرکز بوده است. به‌رغم ثبات مناسب نرخ ارز در هشت ماه نخست سال ۱۳۹۵، از اوایل آذر سال ۱۳۹۵ تحت تأثیر عواملی همچون تقویت دلار در مقابل ارزهای دیگر، نتایج انتخابات ریاست جمهوری آمریکا، تصویب تمدید قانون آيسا در سنای آمریکا و برخی نوسانات فصلی از جمله افزایش تقاضا در ایام اربعین و پایان سال مالی شرکت‌های خارجی، نوسانات بازار ارز افزایش یافت و انحراف معیار نرخ دلار از ۳۱۷ ریال در آبان‌ماه به ۸۸۸ ریال در آذرماه رسید، لیکن با مداخله و مدیریت مناسب بانک مرکزی از شدت نوسانات این نرخ کاسته شد؛ به نحوی که نوسانات نرخ برابری دلار مقابل ریال در بازار آزاد، از دی‌ماه ۱۳۹۵ روند کاهشی در پیش گرفت و در اسفندماه ۱۳۹۵، انحراف معیار این نرخ در حدود ۴۰/۴ درصد و ضریب تغییرات آن در حدود ۰/۳۶ واحد درصد نسبت به اسفندماه ۱۳۹۴ کاهش یافت.

در سال ۱۳۹۵، قیمت قطعات مختلف سکه طلا در بازار با افزایش همراه بود. در این مدت، میانگین قیمت هر قطعه سکه بهار آزادی طرح جدید به ۱۱۱۰۵ هزار ریال رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۴، در حدود ۱۹/۰ درصد رشد نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۵، میانگین قیمت ربع سکه بهار آزادی با ۱۶/۰ درصد و میانگین قیمت نیم سکه بهار آزادی با ۱۹/۹ درصد افزایش، به ترتیب کمترین و بیشترین افزایش قیمت را در بین قطعات مختلف سکه در مقایسه با سال ۱۳۹۴، به خود اختصاص

دادند. افزایش قیمت طلا در بازارهای جهانی از ۱۱۴۹/۱ دلار به ازای هر اونس در سال ۱۳۹۴ به ۱۲۵۸/۱ دلار در سال ۱۳۹۵ (برابر ۹/۵ درصد رشد) و افزایش نرخ برابری دلار مقابل ریال در بازار آزاد، از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر رشد قیمت قطعات مختلف سکه طلا در بازار داخلی بوده است.

بررسی شاخص بورس تهران در پایان سال ۱۳۹۵ نشان‌دهنده رکود بازار در این سال است. در پایان سال ۱۳۹۵ شاخص کل با ۳/۷ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۴ به عدد ۷۷۲۳۰ واحد رسید. شاخص‌های مالی و صنعت نیز به ترتیب با ۱۶/۷ و ۱/۳ درصد کاهش نسبت به پایان سال گذشته به ۱۳۱۸۶۶ و ۶۶۱۰۰ واحد رسیدند. چالش‌های بازار سرمایه شامل بسته بودن طولانی مدت تعداد قابل توجهی از نمادهای بازار و در نتیجه، افزایش ریسک بازار به دلیل کاهش نقدشوندگی سهام، تضعیف طرف تقاضای بازار به دلیل مشکلات نقدینگی حقوقی‌های بازار و توسعه ابزار بدهی و در نتیجه خروج بخش زیادی از نقدینگی بازار و نتیجه انتخابات ریاست جمهوری آمریکا از جمله عواملی است که سبب شده است که شاخص‌های بازار سرمایه در این سال عملکرد قابل قبولی نداشته باشند.

جمع‌بندی

دستیابی به رشد اقتصادی ۱۲/۵ درصدی همراه با تجربه نرخ تورم تک رقمی در سال ۱۳۹۵ پس از گذشت ۲۶ سال، نشان‌دهنده روند رو به بهبود وضعیت عمومی اقتصاد کشور بوده که آثار مثبت آن در حوزه رفاه خانوارها و کاهش ناطمینانی‌های سرمایه‌گذاری و تولید اهمیت فراوانی دارد. بخش قابل توجهی از رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۵ به افزایش تولید و صادرات نفت و گاز مربوط می‌شود که در نتیجه گشایش‌های اجرای برجام و بازپس‌گیری سهم ایران از بازار جهانی نفت محقق شده است؛ با این حال، تداوم این وضعیت و دستیابی به رشد اقتصادی بالا در سال‌های آتی نیازمند انگیزش و تحریک بخش غیرنفتی اقتصاد و تأمین رشد از این محل است. از آنجا که صیانت و استمرار توفیقات در زمینه دستیابی به تورم تک رقمی ضروری است، لازم است به منظور کنترل نرخ تورم در بازه‌ای مطلوب و صیانت از توفیقات به‌دست‌آمده در این زمینه، کنترل رشد نقدینگی از طریق تقویت انضباط در سیاست‌های مالی و پولی کشور در دستور کار قرار داشته باشد. در این راستا، پرهیز از تحمیل

تکالیف جدید به شبکه بانکی و ممانعت از افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی (به عنوان یک عامل مهم در افزایش رشد پایه پولی و نقدینگی در چند سال گذشته) ضروری است.

در مجموع، با توجه به پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های خالی موجود در اقتصاد کشور، انتظار می‌رود با انجام اصلاحات لازم و تنظیم سیاست‌های مناسب، زمینه مساعدی برای استفاده بهینه از این ظرفیت‌ها و حرکت اقتصاد کشور در مسیر رشد پایدار و باثبات فراهم شود. در این راستا، بهبود فضای کسب و کار و ایجاد بسترها، نهادها و زیرساخت‌های حامی فعالیت‌های مولد نیز از اولویت‌های اساسی برای بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود و دستیابی به رشد پایدار به شمار می‌آیند که باید مورد توجه مجموعه سیاستگذاری کشور قرار گیرد. همچنین، با توجه به تنگنای اعتباری شبکه بانکی، انجام اصلاحات لازم در حوزه تأمین مالی و رفع مشکلات موجود در این زمینه از اولویت‌های اساسی برای فراهم‌سازی شرایط رشد پایدار به شمار می‌آید که باید با جدیت پیگیری شوند.